

ŠKOLA DRUHÉ ŠANCE

Příklady dobré praxe z České republiky

Závěrečná zpráva projektu OP LZZ č. CZ.1.04/5.1.01/77.00165

Úvod

Nedokončení odborné přípravy ve školách a předčasné opouštění škol je vážným problémem v mnoha zemích EU. I když důvody nedokončení odborného vzdělávání jsou různé, v konečném důsledku jde o velký společenský problém - odborně nepřipravená část společnosti z řad mladých lidí. Předčasné odchody ze škol jsou problémem nejen pro samotné mladé lidi, ale zejména pro společnost. Pro jednotlivce to znamená snížení příležitostí na trhu práce a zvýšenou pravděpodobnost nezaměstnanosti, chudoby, zdravotních problémů a snížené účasti v politickém, sociálním a kulturním životě společnosti, mnohdy vedoucí až k sociálnímu vyloučení. Pro společnost pak zvýšené náklady na sociální dávky mladistvých, další náklady na zdravotní péči, ale i výdaje na boj proti kriminalitě mladistvých. Tento celoevropský problém se snaží řešit členské země EU prosazováním společné snahy o snížení tzv. „drop-outs“ pod 10 % do roku 2020. Některé země EU včetně České republiky toto kritérium splňují, ovšem v posledních letech je zaznamenán i v České republice rostoucí podíl těch, kteří odborné vzdělání nedokončí.

Existuje celá řada možností, jak podporovat mladistvé v jejich odborné profesní přípravě, aby byli schopni získat zaměstnání a aby nebyli dlouhodobě závislí na sociálních dávkách. Jednou z možných cest pro ty, kteří opustili školu před dokončením odborného vzdělání je systém tzv. „škol druhé šance“ (Second Chance Schools).

Společnost však není složena pouze z mladých lidí, kteří po ukončení povinné školní docházky zahájili odbornou přípravu, kterou dokončili nebo předčasné odbornou přípravu ukončili. V současné době roste i počet mladistvých, kteří po dokončení základní školy nepokračují v odborné přípravě (opět existují různé důvody – nedostatek finančních prostředků na dojíždění do školy, nezáměr rodiny a nedostatečná motivace v rodině - někdy i záměrná demotivace mladistvých z obavy o ztrátu sociálních dávek). Další skupinu tvoří a do budoucna budou tvořit mladí cizinci, kteří přicházejí a budou přicházet do České republiky, přičemž jim v odborné přípravě bude bránit neznalost jazyka a mnohdy i nedokončené základní vzdělání.

I pro tyto mladé lidi, kteří nezahájili nebo nemají možnost klasického vzdělávání v odborných školách (cizinci), existuje možnost jejich zapojení do odborné profesní přípravy v rámci tzv. školy druhé šance. Česká republika se do budování systému škol druhé šance nezapojila a ani nevyužila výzvu Evropského parlamentu z prosince 2011 na větší využívání modelu škol druhé

šance pro posílení odborných znalostí mladých lidí bez kvalifikace pro jejich snazší uplatnění na trhu práce.

Systém škol druhé šance je model profesní přípravy k získávání praktických dovedností mladých lidí, jimž chybí odborné vzdělání z odborných škol. Nejde tedy o klasickou školu, ale o získávání zkušeností pro uplatnění na trhu práce. Z hlediska právních předpisů se jedná o rekvalifikace (ve skutečnosti se však o rekvalifikace nejedná, neboť účastníci kurzů žádnou kvalifikaci nemají a nedochází tedy ke změně kvalifikace, nýbrž jde o získání prvotní kvalifikace). Z tohoto pohledu by se tento problém mohl jevit jako sociální program, jehož nositelem ve společnosti je Ministerstvo práce a sociálních věcí. S tímto názorem lze souhlasit pouze částečně, neboť jde stále o prvotní odborné vzdělávání, a sice jinou formou než teoretickou přípravou ve škole, přičemž cíl je shodný – připravit účastníky programu tak, aby mohli získat práci a nebyli závislí na podpoře od státu. Snaha Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o vyhnutí se odpovědnosti za odbornou přípravu mladých lidí bez kvalifikace jinou formou než upravuje zákon, je zřejmá a pochopitelná do okamžiku, kdy si uvědomíme, že MŠMT není pouze ministerstvem školství, ale je také ministerstvem mládeže a právě jako ministerstvo mládeže je MŠMT odpovědné za podporu mladých lidí v rámci jejich (budoucího) společenského postavení. Právě z tohoto pohledu by mělo MŠMT aktivně podporovat odbornou přípravu mládeže a to včetně mladých cizinců (imigrantů), aby jejich postavení na trhu práce bylo důstojné a prospěšné jak pro tyto mladé lidi samotné, tak i pro společnost jako celek.

Tato zpráva je výsledkem práce na projektu ESF OP LZZ č. CZ.1.04/5.1.01/77.00165 „Škola druhé šance“, který byl realizován v letech 2012-2015 za účelem ověření možnosti zavedení systému škol druhé šance v České republice (přenos inovací). Projekt byl realizován s partnery ze Švédska a cílem bylo získat potřebné zkušenosti a jejich následné uplatnění v domácích podmínkách tak, aby byly prakticky využitelné.

Pro samotný projekt byl stanoven věkový limit účastníků od 16 do 26 let a v rámci pilotního ověření mělo být takto zapojeno do projektu 50 mladých účastníků v této věkové kategorii, na kterých bude ověřena možnost této formy profesní přípravy. Současně byl projekt zaměřen i na kategorii přípravy osmi trenérů, jejichž příprava byla rovněž součástí projektu a zde byla věková hranice stanovena pro účastníky od 50 let, aby bylo možné vytvořit podmínky pro pracovní uplatnění i této skupiny pracovníků, která patří mezi ohroženou skupinu při získávání pracovního uplatnění.

I. Profesní příprava mladých lidí bez kvalifikace v zemích EU

Systém profesní přípravy mladých lidí bez odborné kvalifikace užívaný v Evropě již mnoho let, zejména v severských zemích Evropy (Švédsko, Dánsko, Finsko), se osvědčil jako dobrá forma získávání profesních dovedností mladých lidí, kteří z různých důvodů nezískali nebo nemohli získat odborné vzdělání ve škole. To se týká nejen těch mladých lidí, kteří dobrovolně opustili školy, případně byli ze školy vyloučeni pro neplnění povinností, případně nemohli absolvovat školu z důvodů jiných (např. imigranti bez znalosti místního jazyka nebo bez možnosti doložit ukončené základní vzdělání v cizině). Tento model zavedený již v 80. letech a zejména v 90. letech v severských zemích Evropy omezený na praktickou přípravu mladých lidí pro určité profese s vyloučením většiny teoretické výuky, byl použit Evropskou Komisí pro pilotní projekt označený jako „Second Chance School“ pro 11 členských zemí EU¹. Projekt byl zahájen s finanční podporou EU v roce 1997 s ukončením v roce 2000. Následně proběhlo vyhodnocení tohoto pilotního projektu a tento model byl Komisí EU doporučen jako vhodná forma pro přípravu mladých lidí bez odborného vzdělání pro jejich snazší zapojení do pracovního procesu. Výsledky projektu byly zveřejněny ve zprávě Komise EU na konferenci ve švédském Norrköpingu v roce 2001.

Smyslem celého projektu EU tehdy bylo ověřit, zda touto cestou lze snížit podíl mladých nezaměstnaných v členských zemích EU, kteří nemají potřebné dovednosti a uchránit je před sociálním vyloučením a v neposlední řadě bojovat proti kriminalitě mladých lidí, drogové závislosti či jiným sociálně patologickým jevům.

Česká republika, která nebyla členem EU v době realizace projektu, neměla možnost se projektu zúčastnit, přesto výstupy projektu byly dány k dispozici všem zemím v té době zapojených do programu EU SOCRATES, tedy i České republice. Tato možnost nebyla v ČR žádnou institucí využita a ani MŠMT ani MPSV tento model nevyužilo, ačkoliv problematika zapojení mladých lidí do pracovního procesu bez odborného vzdělání či jiných profesních dovedností je stejně aktuální jako v jiných zemích EU.

Podle údajů Eurostatu existuje stále vysoký podíl mladých lidí ve všech zemích EU, kteří nezískali potřebné odborné vzdělání. V České republice se tento podíl od roku 1990 do roku 2010 pohyboval na úrovni od 9,4% do 8,1%, přičemž ukazatel „úroveň dosaženého vzdělání mladých lidí“ definuje Eurostat jako podíl mladých lidí ve věku 20-24 let, kteří získali minimálně středoškolské vzdělání. Poměrně vysoké procento mladých lidí, kteří nezískali odborné vzdělání, se v naší společnosti ocitá na okraji zájmu odpovědných ministerstev, jakož i zaměstnavatelů a hrozí jim sociální vyloučení. Na celkovém podílu mladých lidí bez kvalifikace v České republice se podílí muži zhruba o 1% vyšším podílem než ženy.

II. Současná situace v České republice

Podle Českého statistického úřadu po opuštění školy studentem před řádným ukončením studia nemá po uplynutí 12 měsíců práci téměř 40 % absolventů základních škol (3 měsíce po opuštění školy bez řádného absolvování studia nemá práci téměř 70 procent z nich). Zatímco u vysokoškoláků je to po roce pouhých 3,6 procenta absolventů, u středoškoláků s maturitou 14,5 procenta a u absolventů středních škol bez maturity 20,2 procenta. Podle statistiky Úřadu práce (Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010) nezaměstnaní se základním vzděláním a bez dalšího odborného vzdělání v ČR představovali 26,3 % celkového počtu registrovaných žadatelů o práci bez ohledu na jejich věk².

Nepokračováním ve vzdělávání po ukončení základní školy, opuštěním odborné školy, nebo znemožněním dalšího vzdělávání imigrantům pro neznalost místního jazyka či nemožnost doložení předchozí školní docházky v mateřské zemi imigranta, zaniká jakákoliv další odpovědnost vzdělávacích institucí a tedy i MŠMT za odborný rozvoj těchto mladých lidí, kteří se ocitají na trhu práce, kde však nemají naději (nebo velmi malou) na to, aby získali zaměstnání a tím i potřebné finanční zdroje. To vede k růstu široké škály sociálně patologických jevů mezi mladými lidmi, které sami nejsou schopni řešit bez vnější pomoci. Určitou, avšak mnohdy zcela pasivní roli zde plní Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytováním sociální podpory a ve výjimečných případech i hledáním možností pro jejich uplatnění na trhu práce. Role Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je v těchto případech zanedbatelná a velice malou podporu získávají mladí lidé bez kvalifikace i od regionálních a místních institucí. Ministerstvo školství je však i ministerstvem mládeže a tuto roli v této oblasti činnosti zcela zjevně neplní v takovém rozsahu, jak by bylo možné realizovat. Stejně tak by mohly být aktivní kraje a obce a podporovat profesní odbornost mladých lidí, kteří nevyužili možnost odborné přípravy ve škole.

Program škol druhé šance by mohl být realizován v každém větším městě (krajském či okresním), k čemuž by bylo možné využít volnou kapacitu odborných učilišť a praktických škol. Někdy slyšíme argument, že školy jsou přístupné všem a je právem každého jedince se vzdělávat a vzdělávací systém nemůže nikoho nutit, aby po dokončení povinné školní docházky se dále vzdělával a odborné vzdělání dokončil. V tomto směru mají pracovníci

2 MPSV-odbor statistik a analýz: Statistická ročenka trhu práce v České republice, str. 9 (ISBN 978-80-7421-034-1) Zde je třeba zdůraznit, že graf stejné ročenky uvádí na str. 58 podíl nezaměstnaných se základním vzděláním a bez základního vzdělání ve výši 28 % na celkovém objemu nezaměstnaných v ČR.

ve školství a pracovníci ministerstva školství pravdu. Nejde však o pouhé alibistické tvrzení, že každý má možnost se vzdělávat a pokud tak neučiní, je to jeho problém. Na jedné straně je to problém samotného mladistvého, ale každý jedinec je součástí společnosti, která od něho očekává aktivní zapojení do pracovního procesu, a k tomu jsou potřebné odborné znalosti. Jde také o to, aby tito mladí lidé bez odborného vzdělání nebyli pouhými konzumenty sociálních dávek, ale aby sami přispívali do rozpočtu státu tím, že budou pracovat a k tomu potřebují určité profesní návyky a dovednosti, díky čemuž snáze získají práci a budou mít vlastní příjem a na rozdíl od současného čerpání sociálních dávek budou platit daně a další odvody do státního rozpočtu a spoluvytvářet tak zdroje na sociální dávky a důchody pro své spoluobčany.

III. Projekt Škola druhé šance v České republice – přenos inovací ze Švédska

Příprava mladých lidí pro uplatnění na trhu práce formou získávání praktických dovedností a pomoc při jejich uplatnění na trhu práce ve spolupráci se zaměstnavateli, jak je tento proces přípravy realizován ve Švédsku, není srovnatelný s žádným modelem přípravy a zařazování mladých lidí bez vzdělání do pracovního procesu v České republice. Proto tento projekt byl koncipován jako přenos inovací, v rámci kterého řešitel projektu hledal cestu k zavedení srovnatelného modelu v České republice jako inovaci pro posílení praktických znalostí mladých lidí bez kvalifikace směřující k jejich uplatnění na trhu práce a k posílení jejich sebedůvěry a motivace při hledání zaměstnání, jakož i rovného postavení mladých mužů a žen v procesu odborné přípravy.

Projekt nebyl koncipován na principu vzdělávání za účelem získání dokladu o dosaženém vzdělání, nýbrž na znalosti určité profese nebo její části³, aby absolvent školy druhé šance během 3 – 10 měsíců tréninku mohl být přijat do pracovního procesu s praktickými znalostmi a pracovními návyky, ale i s ověřeným sociálních chováním. Inovativní řešení bylo založeno na skutečnosti, že projekt školy druhé šance považuje za podstatné to, aby mladí „absolventi“ školy druhé šance byli v rámci pilotního ověřování připraveni na vstup do zaměstnání se základními znalostmi pro danou profesi. Původní záměr byl projekt realizovat pouze na území Středočeského kraje, během realizace projektu byla tato možnost rozšířena na celé území České republiky. I přesto většina účastníků byla připravována ve firmách a institucích ve Středočeském kraji.

Samotný projekt školy druhé šance přinesl do České republiky možnost nové formy přípravy mladých lidí bez vzdělání pro jejich lepší uplatnění na trhu práce. Tímto projektem řešitel projektu Educa International, o.p.s. hledal cestu jak ověřit a prosadit tuto formu profesní přípravy v České republice a navázat tak na závěry pilotního projektu EU.

3 Jedná se o sociální program zaměřený na mladé lidi, kteří nejsou vzdělávání v rámci školského systému, ale jde o získání profesních návyků a zkušeností. Sociální program zde nastupuje poté, co vzdělávací systém nedokázal mladého člověka udržet ve škole a odborně připravit na zapojení do pracovního procesu.

Partneři projektu

Partnery pro projekt získala Educa International, o.p.s. na základě předchozích zkušeností z této oblasti činnosti a ve spolupráci se švédskou Národní agenturou pro vzdělávací programy EU. Vzhledem k tomu, že účelem projektu byl přenos inovací, již v počátku byl zájem o zapojení více zahraničních partnerů, aby bylo možné obsáhnout více modelů škol druhé šance a rovněž mít možnost komunikace se samosprávným orgánem. Proto byla účast v projektu nabídnuta dvěma školám druhé šance ve Švédsku (každá využívá jiným model zapojování mladých lidí do profesní přípravy) a městu Norrköping. Na tuzemské straně vedle obecně prospěšné společnosti Educa International, o.p.s. jako předkladatele projektu byl do projektu přizván Středočeský kraj jako partner bez finančního příspěvku.

Educa International, o.p.s. má sídlo v Praze a zaměřuje se ve své činnosti na podporu aktivit mladých lidí, od roku 2008 organizuje stáže Erasmus pro studenty vysokých škol a VOŠ v rámci konsorcia EDUCA, v letech 2013-2015 realizovala stáže pro absolventy vysokých škol v České republice v rámci projektu Leonardo da Vinci, od roku 2009 organizuje návštěvy institucí EU a NATO pro střední a vysoké školy (Belgie a Lucembursko). V roce 2012 byl zahájen mezinárodní projekt ESF OP LZZ „Škola druhé šance“, který byl ukončen v červnu 2015. V roce 2013 se jako první v České republice stala členem Evropské asociace měst, institucí a škol druhé šance, označované zkratkou E2C.

www.educaops.eu

Středočeský kraj přijal partnerství na základě rozhodnutí Rady Středočeského kraje. Účast kraje byla bez finanční podpory a hlavní role partnera spočívala v podpoře projektových aktivit s využitím zkušeností města Norrköping, jakož i obou zúčastněných švédských škol pro úspěšný přenos zkušeností do podmínek Středočeského kraje.

www.kr-stredocesky.cz

Naringslivskontoret Norrköping, Švédsko – město Norrköping jako zřizovatel první školy druhé šance ve Švédsku a spoluorganizátor konference EU „Second Chance school“ konané v roce 2001 v Norrköpingu poskytl řadu cenných informací pro organizaci a provoz škol druhé šance. Na druhé straně názorně prezentovalo přínos této formy přípravy mladých lidí, zejména pak přístupem k cizincům, kterým město takto pomáhá k jejich zapojení do majoritní společnosti.

<http://www.norrkoping.se/arbete-naringsliv/naringsliv/kontakt/>

Hagagymnasiet Norrköping-Haga, Švédsko je škola, která je zřízena jako gymnázium a má vytvořenou samostatnou sekci (mimo hlavní budovu gymnázia) se zaměřením na přípravu mladých lidí bez kvalifikace. Koncepce této formy přípravy je zaměřena na zařazování mladých lidí do provozu (firmy v regionu města Norrköping), aby získali potřebné pracovní návyky a odborné znalosti. Jednou týdně se setkávají ve skupině přímo ve škole druhé šance a řeší aktuální problémy a získávají i potřebné obecné znalosti, včetně finanční gramotnosti, cizinci pak mají navíc jazykovou přípravu (švédštinu).
<http://www.hagagymnasiet.norrkoping.se/se/sv/omskolan>

Komvux Malmö-Södervärn, Švédsko je škola druhé šance také zřízena městem Malmö, ovšem koncepce přípravy mladých lidí bez kvalifikace je založena na přípravě ve škole, přičemž zde je kladen větší důraz i na sociální začleňování, finanční gramotnost formou praktického zapojování účastníků školy druhé šance do každodenních nákupů potravin pro společnou účast na snídani, pro cizince také na znalost švédštiny, neboť více než polovinu účastníků školy druhé šance zde tvoří cizinci. Tento model přípravy mladých lidí nezaměřen na jejich motivaci vrátit se zpět do školy a dokončit si odborné vzdělání.

<http://malmo.se/Forskola--utbildning/Utbildning-for-vuxna/Utbildningsanordnare/Komvux-Malmo-Sodervarn/Vara-kurser/E2C-Second-Chance-School.html>

Rozpočet projektu

Rozpočet pro realizovaný projekt byl schválen ve výši 5 378 177,60 Kč, z čehož 95 % bylo financováno z rozpočtu ESF a 5 % ze státního rozpočtu. Podmínkou projektové žádosti byla alokace minimálně 1/4 rozpočtu na tzv. mezinárodní aktivity, což představovalo poměrně vysokou částku na výdaje spojené s mezinárodními setkáními s partnery v České republice a ve Švédsku. V konečném čerpání schváleného rozpočtu nebyl rozpočet vyčerpán a i při naplnění všech cílů projektu byla zaznamenána úspora ve výši téměř 500 000 Kč ze schváleného rozpočtu.

Rizika projektu

Vzhledem k tomu, že šlo o první pokus ověření možnosti zapojení mladých lidí bez kvalifikace do odborné přípravy novou dosud neověřenou formou, existovala celá řada rizik, které nebylo možné podceňovat.

Dobrovolná účast - nebylo možné předem ověřit, zda mladí lidé, kteří opustili školu, budou mít zájem se odborně připravovat, neboť zde musí jít o dobrovolný přístup a zájem každého účastníka během přípravy. Zde bylo riziko velké a zásadní. Bylo kalkulováno i s tím, že ne všichni účastníci školy druhé šance budou odpovědně přistupovat k přípravě a zvládnou celý program.

Vzájemný vztah mezi účastníky programu v rámci různých povahových vlastností, pohlaví, barvy pleti, náboženství a jazykové rozdílnosti, či jiných důvodů. Tento problém nebylo nutné řešit u většiny účastníků, neboť byli zařazováni na pracoviště většinou jednotlivě, výjimku tvořila skupina zařazená do OUPŠ Vrapice, kde však žádná taková rizika nevznikla.

Zájem firem o spolupráci – zde nebyla žádná zkušenost a riziko opět velké, neboť ve stejné době vznikl projekt MPSV „Stáže pro absolventy“ a zde firmy dávaly raději přednost absolventům před našimi účastníky kurzů. Na druhé straně některé firmy myšlenku podpořit mladé lidi bez kvalifikace, kteří svoji první šanci promarnili, vysoce oceňovaly a umožnily zapojení těchto mladých lidí do přípravy ve firmách. Většinou šlo o drobné podnikatele – živnostníky.

Správný výběr trenérů a jejich přístup k práci s mladými lidmi – pro trenéry byl s pomocí zahraničních partnerů vytvořen „Manuál pro trenéry školy druhé šance“ a pro zájemce o tuto činnost byl zajištěn trénink, aby byly schopni plnit roli trenéra, což není ani učitel ani mistr, ale osoba, která si umí získat důvěru „studenta“ a umí mu pomoci radou i při řešení jeho osobních problémů.

Zájem o přijímání „absolventů“ školy druhé šance do pracovního poměru. Riziko bylo opět velké, neboť se jednalo stále o mladé lidi bez ukončeného vzdělání, kteří dostávali pouze certifikát o účasti na profesní přípravě. Tyto obavy se podařilo překonat již po ukončení prvních kurzů, ať již se jednalo o kuchaře nebo svářeče. Někteří si zajistili práci i mimo obor, pro který se připravovali, ale jak sami potvrdili, účast v tomto projektu jim pomohla především získat chybějící sebedůvěru, zbavili se stresu z dalšího neúspěchu při hledání práce a získali odvahu hledat si práci. Škola druhé šance byla pro ně silnou psychickou podporou a pomohla jim začít jednat samostatně a odpovědněji.

Zajištění financování projektu po ukončení financování z projektu ESF. Toto riziko stále trvá, neboť s ukončením projektu není zatím žádná perspektiva na jeho pokračování, a to i přesto, že projekt prokázal výrazný úspěch při podpoře mladých lidí bez kvalifikace a jejich následném zařazování do pracovního procesu nebo při jejich návratu do školy.

Jednotlivé fáze realizace projektu

Již při předkládání projektové žádosti měl předkladatel dost informací o tomto typu přípravy mladých lidí dost informací o tomto typu práce s mladými lidmi bez kvalifikace. To však byly zkušenosti ze zahraničí a nebylo možné předem odhadnout, jak bude tento projekt, bude-li schválen, přijat v domácích podmínkách. Z tohoto důvodu bylo nutné práci na projektu dobře připravit i po stránce formální a praktické, aby bylo možné zahájit a úspěšně realizovat praktické ověřování.

Projekt byl rozdělen na několik částí:

- 1) Seznámení se s modely škol druhé šance partnerských škol ve Švédsku a poznat i zkušenosti města Norrköping a to včetně finanční podpory a spolupráce s místními firmami. Tato část projektu trvala prakticky 12 měsíců od července 2012 do června 2013 a byla završena mezinárodní konferencí, která se konala v červnu 2013 v Praze na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy za účasti velvyslankyně Švédského království a náměstka ministra školství. Konference se účastnil i zástupce Evropské asociace měst, institucí a škol druhé šance (E2C), která má sídlo v Německu a zastřešuje evropské školy druhé šance včetně měst a institucí, které tento program podporují. Samotné konferenci předcházely 2 workshopy realizované i pro zájemce ze škol a firem ve Středočeském kraji a v Praze. Workshopu v Kladně v prosinci 2012 se účastnil i hejtman Středočeského kraje.

- 2) Seznámení se s dokumentací obou švédských škol používanou pro přípravu účastníků školy druhé šance (formuláře pro hodnocení zájemců o účast v programu, hodnotící formuláře pro přímé účastníky kurzů – sociální dovednosti, profesní dovednosti, certifikáty, vyhledávání vhodných firem pro přípravu účastníků, každodenní monitorování účastníků pracovníky školy druhé šance, způsoby provádění průběžného a závěrečného hodnocení účastníků a pomoc při hledání zaměstnání). Tato část probíhal ve druhé polovině roku 2013, aby bylo možné již v roce 2014 zahájit praktické ověřování. S touto činností souvisela i činnost spojená s výběrem vhodných trenérů. V tomto období se konal další workshop, který jsme realizovali v Českých Budějovicích v rámci účasti na výstavě Vzdělání a řemeslo 2013. Na workshop s účastí partnerů ze Švédska byli pozváni zástupci škol z celé České republiky (většinou šlo o účastníky výstavy Vzdělání a řemeslo).

- 3) Zpracování nezbytné dokumentace pro praktické ověřování modelu školy druhé šance v domácích podmínkách – Příklady dobré praxe ze Švédska, Manuál pro trenéry školy druhé šance, popisy profesní přípravy pro jednotlivé profese jako součást hodnotících formulářů, certifikáty) a příprava trenérů pro pilotní ověřování. V červnu 2014 se konala druhá mezinárodní konference opět s účastí všech partnerů projektu a rovněž s účastí švédského velvyslanectví a zástupců MŠMT. Na této konferenci vystoupily i 2 účastnice školy druhé šance, které již měly první zkušenosti z přípravy v rámci pilotního ověřování. Konference se účastnil i rektorka vysoké školy Slavistických studií z Ukrajiny (Mukačevo), která projevila zájem o spolupráci v této oblasti.

- 4) Přímé zapojení zájemců do pilotního ověřování na různá pracoviště s využitím obou modelů škol druhé šance (profesní příprava ve škole, přímá příprava ve firmě) a průběžné řešení všech problémů, které v rámci pilotního ověřování nastaly (špatná docházka účastníků, nezájem o práci, krádež na pracovišti, někdy i nutnost komunikace s rodinou účastníka přípravy, a další nepředpokládané okamžiky). Přímé zapojení mladých účastníků do profesní přípravy bylo zahájeno v dubnu 2014 a pokračovalo prakticky až do konce června 2015. V rámci této fáze realizace projektu se ukázaly všechny problémy, které bylo nutné operativně řešit. Největším problémem byla složitá situace účastníků kurzů, zejména finanční – zájemci neměli peníze a nemohli si platit dopravu do firm a do školy, stejný problém byl i se stravováním. Na tyto výdaje nebyl rozpočet plánován. Proto muselo být nalezeno okamžité řešení jak tyto účastníky kurzů podpořit a nejrychlejší řešení bylo snížit mzdu pro manažera a koordinátora projektu (cestou formálního snížení úvazků) a volné prostředky převést na financování dopravy a na stravování účastníků, kteří o to požádali (pouze v jednom případě byl poskytnut i příspěvek na ubytování pro studenta z Prahy, který se připravoval v dílně uměleckého kováře v Nových Hradech u Českých Budějovic). Celkové vyhodnocení projektu Škola druhé šance bylo provedeno na závěrečné konferenci v Praze v květnu 2015 rovněž za účasti zástupce švédského velvyslanectví a tentokrát i s účastí pracovníků MPSV.

- 5) Vyhodnocení projektu Škola druhé šance a předložení závěrečné zprávy včetně vyúčtování celkového čerpání rozpočtu. V závěru projektového období se nad rámec plánovaných aktivit podařilo zorganizovat návštěvu obou partnerských škol druhé šance v Norrköpingu a v Malmö, které se kromě koordinátora projektu zúčastnily dvě absolventky školy druhé šance, které v současné době pokračují ve studiu v OUA PŠ Kladno-Vrapice. Studentky měly možnost poznat prostředí obou škol a účastnit se během jednoho dne praktické přípravy ve škole v Norrköpingu, aby poznaly jak probíhá příprava ve srovnatelné škole ve Švédsku. Měly rovněž možnost setkat se s pedagogy školy druhé šance v Malmö. Stejně tak měly možnost navštívit restauraci Koruna v Norrköpingu, kde probíhá praktická příprava pro studenty školy druhé šance, a mohly porovnat prostředí ve Švédsku s podmínkami praktické přípravy ve škole v Kladně. Další úspěšnou akcí organizovanou v rámci hodnocení projektu byl workshop, na kterém se účastnili pracovníci Educy, Středočeského kraje, Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na úrovni náměstků ministryň a zástupce švédského partnera školy druhé šance Komwux, Malmö. Jako významný host se workshopu zúčastnila i paní Doris Pack, která jako europoslankyně za Německo během svého působení v parlamentu Evropské unie prosazovala politiku maximální podpory pro mladé lidi, kterým se nepodařilo získat ve škole odborné vzdělání. Paní Doris Pack vysoce ocenila dosažené výsledky práce na projektu a vyzvala obě ministerstva ke spolupráci při zavádění škol druhé šance v České republice a využívání dosažených výsledků tohoto úspěšného projektu. Spolupráce s paní Doris Pack probíhala během celého období realizace projektu a jako europoslankyně byla o našich aktivitách průběžně informována a poskytla mnoho praktických rad pro úspěch projektu.

Nelze říci, že některá fáze projektu byla důležitější a jiná méně důležitá. Nepochybně naplnění indikátorů projektu (fáze 3 a 4 projektu) je velice důležitá část projektu, ovšem bez předchozích aktivit (znalost fungování těchto institucí působících ve Švédsku a zpracování potřebné dokumentace pro trenéry a výběr trenérů) by nebylo možné pilotní ověření splnit podle projektu.

Pilotní ověřování - trenéři

Vlastní ověřování možnosti využití modelu školy druhé šance v podmínkách České republiky bylo jedním ze základních úkolů projektu. Indikátory byly nastaveny tak, že pilotním ověřením mělo projít 50 mladých účastníků ve věku do 26 let a 8 trenérů ve věku nad 50 let.

Trenéři byli vyhledáváni ve firmách, které byly ochotny přijímat tyto mladé zájemce o získávání praktických dovedností. Proto bylo nutné nejdříve najít tyto firmy, se kterými byly uzavírány rámcové smlouvy, na základě kterých se firma zavázala přijmout mladého účastníka projektu pro jeho přípravu. Šlo pouze o potvrzení zájmu o budoucí spolupráci, přičemž firma měla za úkol doporučit trenéra, který by se mladým účastníkům věnoval při jejich přípravě. Jakmile byl trenér vybrán, proběhla jeho příprava a byl seznámen s projektovým cílem a začal se seznamovat i s pravidly práce s mladými účastníky programu, a měl k dispozici i Pravidla pro práci trenéra, které byly převzaty ze školy v Norrköpingu. Další dokument, který byl uznán za základní dokument pro práci trenéra v našich podmínkách, je Manuál pro trenéry školy druhé šance.

Určitý problém nastal již při zajišťování trenérů, zájem projevil většinou malé firmy a živnostníci, kteří neměli žádného pracovníka v dané věkové kategorii a proto bylo nutné vybrat trenéry mladší, kteří sice roli trenérů splnili velice dobře, ale nesplňovali daná věková kritéria stanovená v indikátorech projektu. To však nebyl velký problém, který by nebylo možné překonat. Pro tuto práci byli vybráni i mladší trenéři, ovšem k naplnění indikátorů došlo tím, že nakonec muselo být přijato více trenérů, neboť i složení skupin bylo spíše záležitostí jednotlivců než skupin, protože se nepodařilo pro daný obor najít v daném okamžiku více zájemců, kteří by nastoupili do firmy jako skupina v počtu 3-4 osob. Takto měli být účastníci kurzů původně zařazováni, ale pokud byl odložen nástup zájemce o týden či déle, abychom zajistili další účastníky, většinou se tito mladí zájemci již neozvali nebo oznámili, že nemají zájem. Po těchto zkušenostech bylo nutné změnit systém zařazování zájemců na pracoviště tak, že hned následující den po jejich přihlášení byli představeni ve firmě nebo ve škole (po dohodě s nimi, co sami preferují a jaký obor preferují) a okamžitě zahajovali přípravu. V tomto okamžiku se velice vyplatil seznam firem, se kterými byly podepsány rámcové smlouvy o spolupráci, a těmto firmám byli zájemci představeni. Za celou dobu spolupráce s firmami se nestalo, že by firma odmítla nabízeného zájemce přijmout. V několika případech samotná firma doporučila zájemce o práci, který neměl ukončené odborné vzdělání, aby prošel tímto kurzem. Pro firmu

to byla výborná příležitost si pracovníka náležitě připravit a zejména si ověřit jeho zájem o práci a získat tak dobře zapracovaného pracovníka do své firmy.

Trenéři v Odborném učilišti a praktické škole Kladno-Vrapice byli vybíráni z řad mistrů odborné přípravy, kteří rovněž prošli přípravou na práci trenéra školy druhé šance, neboť tato práce vyžaduje mnohdy jiný přístup k účastníkům kurzů než je běžné ve škole. Tato příprava se vyplatila a většina mladých účastníků těchto kurzů se vrátila do školy, a i když školu opustili před 2 a více lety a neměli v úmyslu se do školy vracet. Přístup trenérů a vedení školy byl pro mnohé hlavním důvodem k návratu do školy s úmyslem si dokončit odborné vzdělání.

V několika případech se stalo, že mladý účastník projektu Škola druhé šance, který měl původně přípravu zahájit v tomto odborném učilišti, se rozhodl přímo nastoupit jako řádný student do učení. Ve všech těchto případech studenti školu po krátké době opustili, zatímco ti, kteří prošli odbornou přípravou v rámci projektu Škola druhé šance v rozsahu 3-6 měsíců profesní přípravy bez účasti na teoretické přípravě se nakonec sami rozhodli pokračovat ve studiu, když získali v rámci praktické přípravy potřebné sebevědomí na základě hodnocení znalostí trenérem. Z celkového počtu 24 účastníků zařazených do přípravy v OUaPŠ Kladno-Vrapice⁴ se jich 14 vrátilo do školy a pokračují ve studiu.

Pilotní ověřování - studenti

Původní představa, že bude o tuto formu přípravy velký zájem a že zájemci budou rádi, když získají odborné znalosti pro lepší uplatnění na trhu práce, se ukázala jako přehnaně optimistická. Nabídky kurzů, které Educa realizovala prostřednictvím inzerátů v denním tisku, se ukázaly jako málo účinné a na inzeráty reagovali většinou rodiče a prarodiče mladých a mladistvých bez kvalifikace a také starší osoby nad 26 let.

Mnohem úspěšnější byla spolupráce s Úřadem práce v Kladně a pracovištěm ve Slaném, kde jsme získali velkou podporu a zahájili velice úspěšnou spolupráci (organizování setkání s mladými lidmi bez kvalifikace přímo v objektu ÚP, doporučování mladým nezaměstnaným kontaktovat Školu druhé šance Educa, umístění náborového stánku Školy druhé šance Educa přímo ve vstupním prostoru ÚP Kladno).

Po dohodě s ÚP oslovila Educa písmeně nebo telefonicky 348 mladých lidí bez kvalifikace v okrese Kladno. Reakce na tyto nabídky byly v podstatě

4 Přípravou v OUaPŠ Kladno-Vrapice skutečně prošlo 24 účastníků, ve statistikách je však uváděno 23 účastníků, neboť jeden účastník po úspěšné tříměsíční přípravě pokračoval se svářečským kurzu a je uváděn pouze 1x ve Svářečské škole Kučera

zanedbatelné. Z první vlny kontaktování 127 nezaměstnaných na nabídku zareagovalo zasláním přihlášky k účasti na setkání 12 zájemců, z nichž přišlo na informační schůzku 7 zájemců, o účast na přípravě konkrétní profese projeví zájem 3 osoby a reálně nastoupil 1 účastník. Je však třeba poznamenat, že z celkového počtu kontaktovaných 127 osob nebylo zastiženo 34 adresátů (telefonní číslo neexistovalo a dopis byl vrácen většinou s poznámkou, že adresát se na dané adrese nezdržuje). Při použití této metody získávání účastníků programu byla úspěšnost zhruba na úrovni 1 %.

Další formy komunikace s mladými lidmi bez kvalifikace byla proto založena na osobním kontaktu s nimi většinou přímo na ÚP ať již ve spolupráci s pracovníky ÚP nebo samostatnou náborovou kampaní v budově ÚP. Tato cesta byla mnohem úspěšnější a tímto způsobem se podařilo získat většinu účastníků pro pilotní ověřování (celkem 30 účastníků). Dalších 23 účastníků bylo zajištěno na základě přímé komunikace s firmami a samostatným nábořem mimo ÚP (i zde se dá předpokládat, že někteří zájemci kontaktovali Educu následně na základě předchozích informací a z letáků získaných na ÚP).

V okamžiku, kdy se mladý zájemce rozhodl účastnit se pilotního ověřování v rámci projektu, byla mu dána formou pohovoru možnost, aby se rozhodl pro obor, ve kterém se chce připravovat. Někdy se zájemci soustředili na pokračování v oboru, který před lety studovali ve škole, jindy byl jejich zájem diametrálně odlišný (z původní přípravy na automechanika chtěl být kuchařem, rovněž tak i bývalá studentka textilní průmyslové školy se připravovala na práci kuchařky, nevyučení kuchař absolvoval svářečský kurz, apod.). Pohovor se zájemci byl rovněž konzultován s psychologem a odborníky a trenéry z daného oboru, aby pro ně příprava byla přínosem a mohli snáze získat pracovní uplatnění.

Každý účastník přípravy v rámci projektu uzavíral s Educou trojstrannou smlouvu mezi Educou, firmou (školou) a studentem (účastníkem kurzu), ve které byl každý účastník již zařazován na konkrétní profesi a na konkrétní pracoviště (škola, firma) a již v tomto okamžiku byla každému nabídnuta možnost výběru – OUA PŠ Kladno-Vrapice s možností dalšího studia na této škole nebo firma s možností získání práce v této nebo jiné firmě v daném oboru. I zde měl každý zájemce možnost svobodného výběru.

Od samého počátku zahájení projektu existovalo poměrně velké riziko, že o tuto formu přípravy nebude zájem a vynaložené prostředky nebudou efektivně využity. Problémů se vyskytlo několik. Prvotní problém nastal hned při zahájení náboru účastníků – prakticky nebyla žádná reakce na inzeráty v tisku ani na distribuované letáky. Bylo tedy nutné velmi rychle hledat způsob jak nalézt cestu k této skupině mladým lidí. Další problém, který bylo nutné

řešit, byla složitá finanční situace mladých zájemců. Po nástupu do kurzů mnozí přestali po několika dnech docházet a důvodem byla skutečnost, že neměli peníze na dojíždění do školy nebo do firmy. S tímto rizikem projekt nepočítal, a aby bylo možné v projektu pokračovat, byly sníženy pracovní úvazky koordinátora a manažera projektu na minimum a tyto volné prostředky byly poskytnuty účastníkům kurzů na jejich dopravu a na stravování (v jednom případě i na ubytování). Další velké riziko, se kterým rovněž předkladatelé projektu vůbec nepočítali, byl neustálý nedostatek prostředků určených na realizaci projektu z rozpočtu EU. Zejména v období přípravy trenérů a realizace odborné přípravy nebyl rozpočet plynule přidělován, což bylo dáno i dlouhou dobou schvalování monitorovacích zpráv. MPSV sice schválilo navýšení zálohované částky na realizaci projektu, toto navýšení bylo však vyplaceno spolu s prostředky, které byly vypláceny na základě schválené monitorovací zprávy, což v případě projektu trvalo vždy několik měsíců a projekt nebylo možné při realizaci zastavit nebo alespoň některé aktivity odložit. Byly proto využity volné prostředky Educy, ale i půjčky ze soukromých zdrojů, neboť jinak by nebylo možné naplnit indikátory projektu.

Výsledky pilotního ověřování

Celkově bylo do pilotního ověřování zapojeno 53 mladých účastníků splňujících kritéria projektu. Původní plán, podle kterého mělo být pilotní ověřování ukončeno do konce února 2015 musel být změněn vzhledem k tomu, že zahájení ověřování sice bylo zahájeno s měsíčním zpožděním, ale mnohem zásadnější problém nastal v okamžiku, kdy nebylo možné vytvořit skupiny podle původního plánu v počtu 3-4 účastníků a bylo nutné změnit systém přijímání účastníků po jednotlivcích. Proto v první části pilotního ověřování absolvovalo přípravu méně účastníků. Tento deficit se podařilo mírně snížit i během letních prázdnin 2014, kdy bylo zapojeno několik nových účastníků a pak byli přijímáni účastníci do přípravy v podzimním termínu 2014. Přesto bylo nutné pokračovat v pilotním ověřování i v roce 2015 déle než se původně předpokládalo a to i proto, že příprava některých účastníků trvala déle s ohledem na potřebu jejich přípravy (až 8 měsíců). Na druhé straně se hlásili noví zájemci, kteří se o škole druhé šance dozvěděli později a rovněž měli zájem o účast v projektu. Proto ještě začátkem roku 2015 byli přijati 3 noví účastníci do pilotního ověřování. Celkově přípravou prošlo 53 účastníků, přičemž někteří nebyli dostatečně motivováni a nezvládli ani sociální program pro začlenění do kolektivu a nevydrželi déle než jeden měsíc, jiní nedokončili přípravu z jiných příčin (např. matka pečující o dítě ve věku 7 měsíců nemohla dokončit s ohledem na problémy se zajištěním hlídání dítěte)

Instituce	Počet účastníků	Neuspěli v přípravě	Ukončili úspěšně	Pokračují ve studiu	Pracují
OÚaPŠ Kladno-Vrapice	23	6	17	14	3
IV+Flat, s.r.o.	13	0	13	0	13
Atlas, s.r.o.	7	0	7	0	7
Restaurace U Tonyho	3	2	1	0	1
Svářečská škola Kučera	3	0	3	0	3
CSVŠ, v.v.i.	1	0	1	0	0
Josef Šatra - podlahář	1	0	1	0	1
Jan Khol - podlahář	1	0	1	0	1
Daniel Černý - kovář	1	0	1	1	0
Celkem	53	8	45	15	29

Z tohoto přehledu je možné vidět rozložení účastníků pilotního ověřování podle firem a s uvedením úspěšnosti. Celkově bylo do pilotního ověřování zapojeno 9 firem (1 škola a 8 firem a institucí), zatímco rámcové smlouvy byly uzavřeny se 16 firmami. To, že nebyly využity všechny firmy, se kterými byla uzavřena rámcová smlouva, vycházelo z nezájmu o některé obory (obuvník, čalouník, sklenář, ale i automechanik). Z celkového počtu zařazených 53 účastníků nedokončilo přípravu 8 účastníků. Nejvíce účastníků prošlo přípravou v OÚaPŠ Kladno-Vrapice (v tabulce je uveden počet 23, ve skutečnosti však touto přípravou prošlo 24 účastníků – viz poznámka pod čarou 4). Z celkového počtu 53 účastníků jich nedokončilo 8. Pokud vyloučíme matku na mateřské dovolené, kde důvodem neúspěchu byly objektivní příčiny, pak skutečná neúspěšnost dosáhla počtu 7 účastníků, což představuje 13,2%. Pokud započítáme všechny neúspěšné účastníky programu (včetně matky na mateřské dovolené a účastníka, který nedokončil jenom proto, že získal práci před dokončením přípravy u jiné firmy), pak byla neúspěšnost 15,1%. Co je však mnohem důležitější, je 45 úspěšných účastníků přípravy, z nichž pouze jeden zůstává nezaměstnaným, zatímco ostatních 44 účastníků programu, kteří obdrželi certifikát, buď pokračuje ve studiu (15 účastníků) nebo pracuje (29 účastníků).

Profese	Počet účastníků	Ukončili úspěšně	Studují	Pracují
Kuchař/kuchařka	10	6	3	3
Servírka	1	0	0	0
Truhlář	3	3	3	0
Malíř pokojů	3	3	3	0
Podlahář	2	2	0	2
Prodavačka	1	1	1	0
Pečovatelka	1	1	1	0
Administrativní pracovnice	1	1	0	0
Kovář	1	1	1	0
Skladník	20	20	0	20
Svářeč	3	3	0	3
Zahradnice	1	1	1	0
Elektrikář	6	3	2	1
Celkem	53	45	15	29

Rovněž rozložení profesí, na které se účastníci připravovali v osmi firmách a jedné škole, je velmi různorodé. Pro mladé zájemce byly vyhledávány ty firmy, kde bylo možné vyhovět zájmu účastníka. Celkově se jednalo o 13 různých profesí, přičemž OUaPŠ Kladno-Vrapice nabídla více oborů. Pro obor kuchař se rozhodlo 10 zájemců, ovšem 4 z nich nedokončili. Na druhé straně 3 účastníci projektu pokračují ve studiu a další 3 získali pracovní uplatnění⁵. Profese skladníků je specifická, neboť pro tuto přípravu byli doporučeni zájemci o práci samotnými firmami, které si tyto pracovníky bez kvalifikace vyhledaly a v rámci projektu Škola druhé šance provedly jejich profesní přípravu. Všichni tito pracovníci získali pracovní smlouvu u firem, ve kterých probíhala příprava.

5 Absolventka kurzu, která jako jedna z prvních obdržela certifikát, získala práci ve Velké Británii.

Profese	Muži	Ženy	Celkem
Kuchař/kuchařka	7	3	10
Servírka	0	1	1
Truhlář	3	0	3
Malíř pokojů	3	0	3
Podlahář	2	0	2
Prodavačka	0	1	1
Pečovatelka	0	1	1
Administrativní pracovnice	0	1	1
Kovář	1	0	1
Skladník	16	4	20
Svářeč	3	0	3
Zahradnice	0	1	1
Elektrikář	6	0	6
Celkem	41	12	53

Pokud jde o zapojení mužů a žen do pilotního ověřování, na celkovém počtu účastníků profesní přípravy se podíleli muži více než 77 %, zatímco ženy se podílely pouze 23 % z celkového počtu účastníků. Mezi ženami byla pouze jedna, která neobdržela certifikát.

Vyhodnocení dotazníkové akce provedené s účastníky programu

Všem účastníkům programu byl předán jednotný dotazník, kde odpovídali na otázky, které byly úzce spojeny s projektem, a jedním z cílů byla snaha získat informace vztahující se k jejich předchozímu studiu, ale i hodnocení samotné účasti v projektu jeho přínosu.

- 1) Všichni, kteří prošli kurzem (včetně těch, kteří program neukončili) uváděli informaci, jak se k nim dostala informace o projektu Škola druhé šance. Více než polovina účastníků (31) uvedla informace z Úřadu práce a z reklamní kampaně Educy. Zde svoji roli splnil ÚP v Kladně a samostatná kampaň Educy (především náborová akce na ÚP v Kladně). Letáky a inzerce byly většinou zdrojem informací pro rodiče a pro školy,

prostřednictvím kterých se informace dostávaly k budoucím účastníkům pilotního ověřování. Významně se na náboru podílely i jednotlivé firmy, kterým Educa nabídla možnost přípravy mladých lidí bez kvalifikace.

Jak jste se dostal k informaci o škole druhé šance?	Počet	%
na Úřadu práce	18	34%
z letáku, z inzerce, z náboru EDUCY	13	24,50%
od rodičů	3	5,70%
od známých, od kamarádů	2	3,80%
ve škole, kterou jsem opouštěl	4	7,50%
od firmy, kde jsem se ucházel o práci	13	24,50%
Celkem	53	100%

- 2) Zajímavé informace pro zařazení účastníků do programu a pro práci s nimi byly informace o důvodech ukončení předchozího studia. Prakticky polovina účastníků ukončila studium z důvodu nezvládnutí studia nebo nezájmu o teorii, případně i z důvodu šikanování a sami se rozhodli studium ukončit. Když vezmeme v úvahu, že do programu bylo zařazeno i 13 účastníků, kteří studium dokončili v zahraničí, a nebylo jim uznáno, pak jde o vysoký podíl ukončení studia z vlastního rozhodnutí samotných studentů. Tito účastníci na vlastní zkušenosti prokázali, že škola pro ně byla málo „přátelská“ a nevytvořila dostatečné podmínky pro jejich udržení ve škole. Pomineme-li uváděné šikanování, může jít o subjektivní pocit, nicméně i tyto 3 uváděné případy je třeba brát vážně, neboť tito studenti zařazení do OU Vrapice a v jednom případě do firmy shodně potvrdili, že tentokrát se nesetkali se žádnou formou šikanování a naopak shodně hodnotili přístup trenérů a studentů ve škole jako velice přátelský. Z celé skupiny 53 účastníků byli pouze 4 účastníci vyloučeni pro kázeňské přestupky ze školy.

Proč jste ukončil/a studium?	Počet	%
Nezvládl jsem studium, rozhodl jsem se sám	12	22,60%
Nebavilo mě teoretické učení, chtěl jsem něco dělat	13	24,50%
Šikanování ze strany ostatních studentů	3	5,70%
Finanční důvody	6	11,40%
Byl jsem se školy vyloučen pro kázeňské přestupky	4	7,50%
Studium jsem dokončil v zahraničí, v ČR nebylo uznáno	13	24,50%
Nestudoval jsem po skončení základní školy	2	3,80%
Celkem	53	100,00%

- 3) Když se mladý člověk opouštějící základní školu má rozhodnout pro své budoucí povolání, je to velice důležitý moment v jeho životě, neboť málokdo má předem zcela jasný cíl a představu o tom, co bych chtěl v životě dělat. To je zřejmé i z odpovědí účastníků projektu Škola druhé šance, kdy téměř 40 % z nich si vybralo obor sami nebo po dohodě s rodiči a ne všichni vzdělání dokončili (do této skupiny patří i několik účastníků, kteří vzdělání dokončili v zahraničí, a nebylo jim v ČR uznáno nebo o uznání nežádali). Více než 15 % účastníků přiznalo, že zahájili přípravu v jiném oboru než si sami představovali (rodiče je přesvědčili jinak nebo sami vybrali obor, který účastník nechtěl studovat).

Jak jste se rozhodl pro studovaný obor?	Počet	%
Zvolil jsem si sám	9	16,98%
Zvolil jsem si do dohody s rodiči	12	22,60%
Rodiče mi radili jinak	8	15,08%
Výchovný poradce ve škole mi radil jinak	9	16,98%
Rodiče přesvědčili jinak než jsem původně chtěl	5	9,43%
Rodiče mi vybrali obor, který jsem nechtěl	3	5,70%
Výchovný poradce ve škole mi schválil vybraný obor	5	9,43%
Další studium po základní škole jsem neabsolvoval	2	3,80%
Celkem	53	100,00%

- 4) Pokud jde o dobu studia před opuštěním školy, pak nejvíce účastníků opustilo školu hned v prvním roce studia (téměř 36 %) a více než 22 % ve druhém ročníku. Pouze jeden účastník projektu nezvládl maturitu. Je zajímavé, že 2 účastníci uvedli, že po ukončení povinné školní docházky nepokračovali na odborné škole. (Během různých propagačních akcí jsme se setkávali s pedagogy základních škol, kteří nás upozorňovali právě na tento problém – po ukončení základní školy někteří absolventi základních škol nemají zájem o další studium).

Jak dlouho jste studoval?	Počet	%
Nedokončil jsem první ročník studia	19	35,90%
Ukončil jsem během 2. roku studia	12	22,60%
Ukončil jsem během posledního roku studia	4	7,50%
Nezvládl jsem maturitu, (závěrečnou zkoušku)	1	1,90%
Přestoupil jsem na jinou školu a ani tuto jsem neukončil	2	3,80%
Nikdy jsem nestudoval	2	3,80%
Studium jsem dokončil v zahraničí a nebylo v ČR uznáno	13	24,50%
Celkem	53	100,00%

- 5) Věkové složení účastníků zapojených do projektu bylo rovnoměrné, je však třeba zdůraznit, že zájem o zapojení do odborné přípravy v rámci tohoto projektu bylo velké i mezi zájemci ve vyšší věkové kategorii (27-33 let). Tyto účastníky však nebylo možné do přípravy zařazovat s ohledem na stanovené monitorovací indikátory (věková kategorie 16-26 let). Realizovaný projekt byl soustředěn ve svém prvotním záměru právě na ty mladé lidi, kteří právě opustili odbornou školu a neměli ani žádné pracovní zkušenosti. Projekt nepočítal s velkým zájmem účastníků ve věku nad 20 let, ale ve skutečnosti zájem těchto mladých lidí byl překvapivě velký (do budoucna by se vyplatilo tuto oblast rozšířit i na mladé lidi nad 26 let – např. do 33 let).

Jaký je váš věk?	Počet
15-17	4
17-18	10
18-19	2
19-20	7
20-21	5
21-22	7
22-23	1
23-24	4
24-25	4
25-26	9
Celkem	53

- 6) Ze všech účastníků programu si účastníci programu nejvíce vážili možnosti pokračování ve studiu a získání pracovních návyků a zkušeností (shodně 28,3 %). Celkově 8 účastníků považuje za rozhodující získání certifikátu (jedná se o mladé účastníky (většinou cizince), kteří již měli pracovní zkušenosti, chyběl jim však doklad o jejich dovednostech. Velmi zajímavé je to, že pro 4 účastníky (7,5 %) byla účast v programu významná především z důvodu získání potřebného sebevědomí a odvahy začít znovu a lépe. Tento přínos uvedli sice pouze 4 účastníci, ale ve skutečnosti se projevil u většiny úspěšných účastníků (tj. u těch, kteří program úspěšně ukončili).

V čem Vám pomohla škola druhé šance? (pouze 1 možnost)	Počet	%
Možnost vrátit se do školy a dokončit si vzdělání	15	28,30%
Získat praktické zkušenosti a pracovní návyky	2	3,80%
Získat práci	15	28,30%
Získat certifikát jako náhradu za chybějící doklad o vzdělání	8	15,10%
Získat potřebné sebevědomí o odvahu začít znovu	4	7,50%
Nepomohla mi v ničem, jsem bez práce	1	1,90%
Program nedokončili	8	15,10%
Celkem	53	100,00%

- 7) Účastníci hodnotili pouze jednu možnost odpovědi na otázku „V čem je pro vás škola druhé šance zajímavá?“ Nejvíce odpovědí (28,3 %) se týkala formy získávání zkušenosti – je to praxe bez výuky teoretických předmětů, tj. forma přípravy na budoucí povolání získáváním přímých zkušeností v provozu. Vynikající přístup trenérů (22,6 %) je důkazem, že výběr trenérů byl proveden odpovědně a jejich příprava kvalitní, což bylo dáno zejména využitím zkušeností švédských partnerů projektu. To, že pro mnohé bylo zásadní, že jim projekt umožnil zaplatit cestu do místa přípravy a zpět a případně i obědy (22,6 %), se ukázalo jako velice důležité, neboť někteří účastníci po několika dnech účasti v programu přestali docházet a důvod uvedli, že nemají na dopravu. Pro tyto účastníky byla tato podpora zásadní, neboť s touto podporou se mohli programu účastnit a úspěšně ho absolvovat. Zde opět při stanovení rozpočtu projektu předkladatel vycházel z přesvědčení, že pokud poskytne profesní přípravu pro účastníka zdarma (z rozpočtu projektu), bude mít účastník motivaci podílet se na přípravě výdaji z vlastních zdrojů za dopravu a stravu. Tato představa se ukázala jako velice špatná, neboť někteří účastníci žádné vlastní zdroje neměli. Další důvody, čím škola druhé šance mladým pomohla, byla psychická podpora a respektování pravidel, zejména pravidelná docházka, což byl v prvních týdnech problém pro mnohé účastníky programu. Pokud se docházka postupně zlepšovala, byl to dobrý signál pro zdárné dokončení účasti. Pokud naopak mladý účastník programu měl absence po určité době účasti v programu, které zdůvodňoval nevolností, nemocí apod., pak za těmito důvody byl jeho nezájem o přípravu a většinou program opustil bez řádného dokončení.

V čem je pro vás škola druhé šance zajímavá?	Počet	%
Učí pracovat bez teorie	15	28,30%
Přístup trenérů je vynikající a mají pochopení pro moje problémy	12	22,60%
Škola druhé šance mě naučila pravidelnosti s docházkou	3	5,70%
Zaplatila mi obědy a dopravu, jinak bych neměl možnost účasti	12	22,60%
Velká psychologická podpora pro nás mladé bez práce a vzdělání	3	5,70%
Program nedokončili	8	15,10%
Celkem	53	100,00%

- 8) V rámci vyhodnocování projektu bylo nutné zabývat se i otázkou těch účastníků, kteří program přípravy nedokončili. Z celé skupiny 53 účastníků zapojených do programu přípravy nedokončilo přípravu 8 účastníků. Jeden účastník však ukončil přípravu předčasně, neboť v rámci přípravy ve firmě mu byla nabídnuta práce konkurenční firmou a on tuto nabídku přijal (účast v projektu mu tímto nepřímo zajistila pracovní uplatnění), další účastnice matka pečující o dítě ve věku 7 měsíců neměla možnost pravidelné účasti z důvodu problémů se zajištěním hlídání dítěte a po dvou měsících přípravu ukončila z vlastního rozhodnutí. Polovina neúspěšných účastníků (4) po několika dnech a týdnech přestali docházet a neměli další zájem o účast v programu přípravy. V několika případech oznámení o nepokračování v přípravě bylo oznamováno samotnými rodiči, z čehož se dalo usuzovat, že rodina mladého účastníka nemá vůbec zájem na tom, aby jejich dítě pracovalo (někteří dokonce přímo oznámili, že by se jim snížily sociální dávky, pokud by děti začaly pracovat) a v několika případech z těchto důvodů rodina nedovolila mladému zájemci přípravu ani zahájit. V jednom případě se vyskytla i krádež a pracovišti a účastník byl vyloučen z přípravy i z důvodu jeho nezájmu o přípravu.

Neúspěšní účastníci v programu Škola druhé šance	Počet	%
Péče o dítě a problémy s účastí na přípravě, končila po 2 měsících	1	12,50%
Nepravidelná účast, nezájem o práci	4	50,00%
Krádež na pracovišti	1	12,50%
Nezvládnutí přípravy	1	12,50%
Získání práce před dokončením přípravy	1	12,50%
Celkem	8	100,00%

IV. Příklady dobré praxe z České republiky

V roce 2014 byla vydána malá brožurka s názvem **Škola druhé šance – příklady dobré praxe ze Švédska**. To byl hlavní dokument, kterým byl projekt škola druhé šance prezentován a na základě kterého si mohli zájemci nebo jejich rodiče udělat představu o tom, jak takový program funguje, neboť zkušenosti s odbornou přípravou touto formou u nás nemáme. V rámci ukončení projektu Škola druhé šance, kdy skončila podpora projektu z rozpočtu EU, chceme představit dobrou praxi a zkušenosti, které získali účastníci našeho projektu a ukázat jak účast v tomto projektu změnila život absolventů Školy druhé šance a umožnila jim uplatnění na trhu práce.

Pomocí Školy druhé šance kuchařkou ve Velké Británii

Zcela prvním účastníkem pilotního ověřování byla Jitka, která byla déle než 3 roky bez práce a v evidenci Úřadu práce, a pro kterou se za celou dobu nepodařilo najít uplatnění. Nedokončila střední technickou školu, učila se krátce kuchařkou a školu opustila (podle jejího vyjádření - z důvody šikanování ze strany ostatních studentů). Uzavřela se do sebe, postupně přestala komunikovat s okolím a nebyla schopna sama tuto situaci řešit. Setkali jsme se při prvním představení projektu mladým lidem bez kvalifikace. Jitka projevila zájem o profesní přípravu na práci kuchařky a ve svých 24 letech se rozhodla pro přípravu v pražské restauraci U Tonyho, kde jsme měli vyškoleného trenéra na pozici kuchaře. Její začátky nebyly jednoduché, nešlo o její schopnost dobře pracovat, ale především o problém komunikace s kolegy a vzhledem k tomu, že v restauraci pracuje malý kolektiv, který ji mezi sebe přijal skutečně jako kolegyni a dal jí plnou důvěru, postupně se zbavovala svých psychických zábran a začala komunikovat a být aktivní, podílela se nejen na přípravě jídel, vydávala jídla, a postupně se podílela i na přípravě jídelniček a prosadila i více zeleninových jídel. Za 4 měsíce přípravy se nejen odborně zdokonalila v profesi kuchařky, avšak zejména se změnil její přístup k ostatním lidem. Tato příprava pro ni byla velkou podporou zejména při řešení jejího psychického stavu pomocí, který jí do této doby bránil být aktivní a komunikovat s okolím. Při závěrečném hodnocení její přípravy, doplnila do hodnotícího formuláře tuto větu: *„V restauraci U Tonyho jsem se naučila mnoho přínosných věcí. Nejen co se týče gastronomie, ale zejména práce v týmu, který je výborný a hodně mi pomohl v rámci mého sociálního začlenění. Vztahy byly vždy přátelské a mohla jsem se vždy spolehnout na pomoc nejen v profesní činnosti. Děkuji restauraci u Tonyho a Škole druhé šance za tuto možnost.“*

Jitka ukončila program přípravy v červenci roku 2014 a získala certifikát. Ještě před tím svůj životní příběh prezentovala na mezinárodní konferenci projektu Škola druhé šance v Praze (červen 2014). Za několik týdnů po ukončení přípravy požádala o vydání certifikátu v angličtině, neboť získala práci ve Velké Británii v profesi, na kterou se připravovala.

Elektrikářem po osmi měsících přípravy

Pro někoho je studium velkou zátěží a projevuje se u něho zvýšená únava a není schopen podávat plný výkon. To byl důvod, proč Marek opustil školu hned v prvním pololetí po zahájení studia a pak byl déle než 2 roky evidován jako nezaměstnaný na úřadu práce. Do projektu škola druhé šance nastoupil v říjnu 2014 a měl zájem o profesi elektrikáře a do dotazníku uvedl mezi své zájmy počítače. Tento zájem uvádí hodně zájemců, ale nikdo z nás netušil, jaký je jeho skutečný zájem. Marek se účastnil přípravy pravidelně, byl při práci soustředěný a dost pomalý, ale jeho trenér věděl, že to je jeho problém, proto mu dával na vše více času. Marek byl nejdéle připravovaným účastníkem pilotního ověřování. Jeho příprava trvala celých 8 měsíců a až v závěru jeho přípravy byl objeven jeho talent, neboť se výborně vyznal v elektronice počítačů a projevil se jako velice zručný počítačový mechanik. Marek ukončil přípravu ve Škole druhé šance v květnu 2015 a našel i pracovní uplatnění.

S podporou Školy druhé šance studentem odborného učiliště

Daniel pochází z Bulharska, v Čechách zahájil studium na odborné škole, kde se učil truhlářem, ale studium nedokončil hned v prvním roce studia a několik let byl veden na úřadu práce jako nezaměstnaný. Přihlásil se do programu Škola druhé šance a znovu si vybral profesi truhláře v Odborném učilišti a Praktické škole Kladno-Vrapice. Dostal se ke skvělému trenérovi, který se mu věnoval po dobu 3 měsíců, a když viděl jeho nadšení a snahu všechno zvládat co nejlépe, navrhl mu pokračovat ve studiu na této škole a získat výuční list. Daniel tuto nabídku přijal a v současné době má ukončené 2 roky studia a čeká ho poslední rok přípravy a pak závěrečná zkouška. Daniel patřil mezi ty účastníky programu, kteří si opravdu vážili možnosti účasti v tomto programu, ale i toho, že dokáží úkoly zvládat. Na Školu druhé šance vzpomíná jako na jedinečnou příležitost jak se dostat k odbornému vzdělání a jak překonat i předchozí problémy spojené s neúspěchem předchozího studia.

Svářečem po dlouhé cestě hledání sebe samého

Mezi prvními účastníky byl i Michal, velice inteligentní mladý muž ve věku 26 roků, který ovšem nedokončil žádnou odbornou přípravu a byl bez kvalifikace a tudíž i bez práce a téměř 10 let v evidenci úřadu práce. Projevil zájem o profesi elektrikáře nebo mechanika kopírovacích strojů. Na mechanika jsme nenašli trenéra ani vhodnou firmu a tak se rozhodl pro elektrikáře v OUaPŠ Kladno.-Vrapice. Asi po dvou měsících přípravy poslal do Školy druhé šance dopis, ve kterém píše:

„Vážená Školo druhé šance, musím se sebou začít něco dělat. Mám toho poslední dobou hodně na mysli. A čím víc pro to dělám, tím víc od toho očekávám. Nekladu si nesmyslné nároky a vím, že když něco člověk chce, tak to nezíská ze dne na den a musí mít životní cíle, které ho motivují paralelně. Nebyl jsem spokojený se svým starým životním stylem a konkrétně jeho strukturou. Tím pádem zesiluji tlustou čáru, která signalizuje, že začínám nový život. K tomu je zapotřebí dobrá práce. K tomu, aby člověk měl dobrou práci, musí něco dobře umět.

Abych pravdu řekl, tak o to polepšit se a zlepšit svůj svět se snažím dlouho. Škola druhé šance přišla v pravý čas a podala mi pomocnou ruku a já jsem rád, že jsem si s ní plácnul. Díky této možnosti a škole Vrapice mám možnost ve svých 26 letech se něčemu naučit ve vybavených dílnách za pomoci odborných mistrů v oboru elektrikář. Vážím si toho, že Vaše společnost se chopila tohoto projektu a toho, že jste přijali i název Škola druhé šance. Pro člověka, který toho v životě spoustu zanedbal, je to doslova životní krédo překračující hranice transcendence.

Děkuji Vám za Vaši práci a za vše, co se snažíte dělat pro mladé lidi. Pevně věřím, že já se této příležitosti chopím a Škola druhé šance bude na mě hrdá a na sebe také, protože i ona je jedním z katalyzátorů šance, která je přede mnou.

Děkuji Vám a celému týmu Školy druhé šance přeji hodně úspěchů. Michal“

O obor měl zájem, absolvoval 3 měsíce přípravy u trenéra v této škole a požádal nás o příspěvek na svářečský kurz, který mu byl celý zaplacen v rámci projektu, ale po několika dnech přestal docházet a oznámil dobrovolný nástup do nemocnice na delší léčení. V tom okamžiku jsme se obávali, že svůj slib nesplní. Stalo se však, co nikdo nečekal - Michal se vrátil z léčení po půl roce, nastoupil do svářečského kurzu a ten úspěšně dokončil. V té době mu již bylo 27 let a v ruce držel nejen certifikát Školy druhé šance, ale díky tomuto projektu se stal i skutečným profesionálem – svářečem a hned získal práci.

Michal se dokázal odpoutat od minulosti a skutečně změnil svůj život. Určitě to nebylo jednoduché, ale on to zvládl. Svůj velký podíl na jeho úspěchu má i Škola druhé šance, ale jednoznačně to vyžaduje silnou vůli účastníka programu. A tu Michal měl.

V. Závěrečné vyhodnocení projektu Škola druhé šance

Projekt ESF OP LZZ Škola druhé šance byl schválen k realizaci v roce 2012 na dobu 3 roků jako projekt zaměřený na přenos inovací ze Švédska do domácích podmínek. Šlo o novou formu podpory a profesní přípravy mladých lidí bez předchozí kvalifikace.

Samotný projekt Škola druhé šance byl vyhodnocen MPSV v rámci Ročního operačního vyhodnocení projektů OP LZZ 2012 jako druhý nejlepší projekt schválený v roce 2012⁶, což bylo i pro řešitele projektu velmi zavazující a prvotní snahou bylo dosažení plného úspěchu v rámci pilotního ověřování v domácích podmínkách.

Spolupráce s Úřadem práce v Kladně

Přenos inovací v oblasti, kde nejsou žádné předchozí zkušenosti, je vždy rizikem, že nebude možné zahraniční poznatky plně využít a tím naplnit cíl projektu. Proto nebylo možné podcenit žádný detail a rovněž se poučit z předchozích chyb zahraničních partnerů. Vzájemné návštěvy švédských partnerů v Česku a naše návštěvy ve Švédsku daly všem účastníkům jasnou představu, jak by měl být projekt v Česku realizován, aby byl úspěšný. Partnerem projektu byl Středočeský kraj, který výrazně pomáhal v přípravě podmínek pro přenos inovací zejména v prvních fázích projektu. Jakmile bylo připravováno pilotní ověřování formou aktivního zapojení mladých účastníků bez předchozí kvalifikace do profesní přípravy, byla navázána velice úzká spolupráce s Úřadem práce v Kladně a díky této spolupráci se podařilo zajistit 24 mladých účastníků v evidenci ÚP Kladno a na pobočce Slaný. Z těchto 24 účastníků, kteří se zapojili do přípravy v rámci projektu Škola druhé šance pouze 8 nedokončilo přípravu a zůstávají i nadále v evidenci ÚP, zatímco 16 účastníků pilotního ověřování, kteří byli mnohdy i několik let vedeni jako nezaměstnaní na ÚP, studuje nebo pracuje. Zde projekt prokázal výrazný přínos a takto byl hodnocen i vedením Úřadu práce v Kladně. Další využití výsledků pilotního ověřování je tedy na místě a jednoznačně by zavedení projektu i do ostatních krajů ČR přineslo srovnatelné výsledky.

6 ROČNÍ OPERAČNÍ VYHODNOCENÍ OPLZZ 2012 - Příloha č. 4 Závěrečné zprávy
Případové studie – MIKROSTUDIE NEJLEPŠÍCH PROJEKTŮ PO5

Využití psychologa ve větším rozsahu

Při realizaci projektu sice existovala spolupráce s psychologem, ukázalo se však, že pro další pokračování projektu bude nutné posílit spolupráci s psychologem (psychology) nejen při přijímání účastníků do programu a při rozhodování o zvoleném oboru, ale umožnit jim podporu i během samotné přípravy. Pokud by na činnost psychologa v tomto projektu bylo více finančních prostředků a více času, pak by mohla být úspěšnost vyšší, neboť některé problémy mladých účastníků přípravy nebylo možné včas řešit a tím se stalo, že 8 účastníků program nedokončilo a je možné, že s využitím psychologa ve větším rozsahu by byly výsledky ještě lepší.

Posílit komunikaci účastníků programu (společné snídane, apod.)

Pilotní ověřování probíhalo ve dvou modelech – jednak příprava ve škole s možností pokračovat ve studiu v případě dobrých výsledků a zájmu účastníka a jednak ve firmách, kde byli účastníci zařazováni jako jednotlivci, neboť se ukázalo, že vytvářet malé skupiny je nerealizovatelné z důvodu pozdějšího nezájmu zájemců, pokud jim nebyla nabídnuta možnost začít okamžitě. Tyto formy přípravy se ukázaly jako neefektivnější, ovšem neřeší všechny otázky, se kterými by škola druhé šance mohla mladým lidem pomoci. S mladými účastníky byla organizována pravidelná setkání a byli školeni v obecných znalostech včetně finanční gramotnosti. Pokud se však účastníci mají možnost setkávat každodenně, existuje např. možnost společných snídaní (většina z nich nesnídá z mnoha důvodů, ale především z důvodů finančních), které si účastníci programu zajišťují sami z rozpočtu, který je vyčleněn na týden pro dvojici a která musí umět každé ráno nakoupit potraviny na snídani pro celou skupinu a vystačit s rozpočtem. Tím se naučí hospodařit s penězi, posílí se kolektiv a vytváří se komunikační vazby mezi účastníky programu.

Pro tuto formu profesní přípravy by nejlépe vyhovoval model školy druhé šance, který byl připravoval mladé účastníky v samostatném objektu na různé profese v rámci jeho opravy (zedníci, pokrývači, instalatéri, tesaři, truhláři, zámečníci, zahradníci, kuchaři, číšníci, servírky a případně i další profese. Tato forma přípravy je velice efektivní, je však i nejdražším modelem školy druhé šance a je využívána zejména v Dánsku.

Účast cizinců v projektu a možnost jejich zapojení do profesní přípravy

V samotné projektové žádosti byla rovněž uvedena snaha podpory mladých cizinců bez kvalifikace, příp. bez uznané kvalifikace, žijících v Česku, aby mohli získat potřebné profesní zkušenosti doložené alespoň certifikátem Školy druhé šance. I tato možnost byla dána mladým cizincům a celkově byl zájem ze strany mladých cizinců veliký a mnohdy měli zájem osoby starší (27-34 let). Programu se účastnilo 18 cizinců (včetně 4 účastníků ze Slovenska). Cizinci byli z Ukrajiny, Ruska, Bulharska, Moldavska a velice si této možnosti vážili a všichni splnili podmínky přípravy (jeden ze zahraničních účastníků pokračuje ve studiu na odborné škole). Touto formou se podařilo prokázat, že zájem cizinců o tuto formu odborné přípravy existuje a zejména pro mladé lidi bez předchozích znalostí češtiny, které Česká republika bude přijímat v rámci závazků vůči EU, by tato forma zapojování mladých lidí byla velice efektivní forma, jak tyto mladé imigranty zapojit do společnosti a formou individuální podpory je připravit na různé profese⁷.

Zapojením mladých imigrantů do programu škola druhé šance by byla v rámci programu pro sociální začleňování zavedena i jazyková příprava a byla by touto cestou výrazně posílena integrace cizinců do většinové společnosti, která by nepochybně znamenala pozitivní přínos pro všechny zúčastněné strany.

Pokračování v projektu s využitím dosavadních výsledků

Projekt prokázal svoji opodstatněnost a přínos pro posílení zaměstnanosti mladistvých v České republice. Jde o první pokus o zavedení formy profesní přípravy, která se liší od školní výuky. Mezi mladými lidmi existuje poměrně velká nezaměstnanost, zejména když nemají odbornou kvalifikaci. To, že opouští školu před dokončením studia, je ovlivněno více příčinami. Jednou z nich je nezájem o studium v současné formě přípravy mladých lidí, kde teorie převládá, což je nebatí, neboť se přihlásili na učební obor, který podle jejich názoru by měl být změřen více na praktickou stránku věci. Hodně se v současné době hovoří o tzv. duálním způsobu vzdělávání, ale tento projekt šel ještě dále. V projektu Škola druhé šance převládá praktická příprava a dosahuje přibližně 90 % času věnované přípravě mladých lidí, zatímco teorie tvoří pouze zlomek času věnovaného na přípravu.

7 Takto pracují i školy druhé šance ve Švédsku (počet cizinců dosahuje až 60 % všech účastníků přípravy).

Výsledky projektu je možné využít ve všech městech České republiky, existuje Manuál pro trenéry školy druhé šance, který je dobrým vodítkem pro každého trenéra školy druhé šance a na základě kterého se mohou připravovat na tuto práci noví trenéři.

Educa International, o.p.s. jako realizátor projektu Škola druhé šance získala dodatek zkušeností, které hodlá využít i v následujících navazujících projektech v rámci celé České republiky. Za tímto účelem hodlá pokračovat v propagaci škol druhé šance, k čemuž má výborné podmínky, neboť je členem Evropské asociace měst, institucí a škol druhé šance a aktivně se podílí na práci této asociace. Rovněž spolupracuje se školami druhé šance v ostatních zemích EU a v současné době se uchází o několik mezinárodních projektů, kde se podílí na zavedení školy druhé šance (Polsko, Slovensko, Makedonie).

Současné zkušenosti z projektu Škola druhé šance mohou tak výrazně pomoci k rychlejšímu prosazení ověřovaného modelu profesní přípravy mladých lidí bez kvalifikace, které může být úspěšně použito i pro mladé imigranty. Pokud se toto podaří uvést do života a tito cizinci budou okamžitě zařazeni do profesní přípravy založené na principu Školy druhé šance, můžeme se vyhnout mnoha budoucím problémům s jejich působením na našem území.

Problém pro Českou republiku je v tom, že jde o něco nového, na co nemáme tabulky, neboť se touto problematikou dosud nikdo nezabýval. Educa International, o.p.s. má v současné době výsledky, který prokazují zcela zřejmý úspěch projektu (je to sice velice náročná práce, ale pro mnoho mladých účastníků to byla obrovská šance, kterou mnozí dokázali za podpory našich odborníků využít). Máme i potřebné know-how a stále se hlásí noví zájemci – náš projekt však končí a my nechceme, aby skončila tato forma podpory mladých lidí bez kvalifikace. Pak by investice ve výši téměř 5 000 000 Kč z prostředků ESF a státního rozpočtu vložená do projektu byla čerpány zbytečně, ne však vinou realizátora projektu, a to si nepřaje nikdo z nás.

Tento model byl uznán jako velice účinný pro podporu „drop-outs“ a tato myšlenka byla rovněž podpořena Rezolucí Evropského parlamentu z 1. 12. 2011, kdy byla tato forma přípravy mladých lidí bez odborné kvalifikace doporučena ještě k většímu využití v členských zemích EU. Podporu projektu a jeho pokračování vyslovila i bývalá poslankyně Evropského parlamentu za Německo paní Doris Pack, která se zúčastnila workshopu organizovaného řešitelem projektu pro vedení MŠMT a MPSV v červnu 2015 v Praze. Její závěrečná věta zněla: *„Není možné, aby tento skvělý výsledek projektu nebyl dále využit v České republice pro podporu mladých lidí bez kvalifikace.“*

Kalkulace nákladů na přípravu účastníků projektu

V současné době je možné pokračovat v projektu tím, že je zpracovaná potřebná dokumentace pro budování a rozvoj škol druhé šance a existuje dobré povědomí mezi mladými lidmi zejména ve Středočeském kraji a stále se ozývají zájemci o účast v programu. Jakkoliv se může zdát, že tato příprava je drahá, je jednoznačně levnější než dlouhodobá podpora mladých lidí formou sociálních dávek. Na výsledcích projektu je vidět, že většina mladých lidí, která prošla tímto programem se buď dále vzdělává nebo pracuje a všichni, kteří dnes pracují, přestali čerpat podporu od státu a sami do rozpočtu státu přispívají svými daněmi a dalšími odvody na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení. Pokud stát vykazuje měsíční náklady na jednoho nezaměstnaného ve výši 23 000 Kč, pak náklady spojené ze zapojením části mladých lidí do projektu Škola druhé šance tyto náklady nepřekračuje a je zde velká naděje, že větší část absolventů školy druhé šance najde práci a nebude na státní podpoře závislá.

Educa International, o.p.s. vypracovala na základě zkušeností z projektu kalkulaci nákladů, pokud by takovou přípravu mladých lidí převzala k realizaci.

Kalkulace nákladů při počtu účastníků školy druhé šance	Přímé měsíční výdaje na jednoho účastníka školy druhé šance	Celkové administrativní měsíční výdaje Educa na účastníky	Celkové náklady na jednoho účastníka za jeden měsíc přípravy	Náklady na přípravu jednoho účastníka za 6 měsíců přípravy	Průměrné měsíční náklady státu na 1 nezaměstnaného	Náklady státu na jednoho nezaměstnaného za 6 měsíců	Úspora z rozpočtu státu za 6 měsíců při zapojení 1 osoby do školy druhé šance Educa až do výše
10	8 000,00 Kč	140 000,00 Kč	22 000,00 Kč	132 000,00 Kč	23 000,00 Kč	138 000,00 Kč	6 000,00 Kč
11-15	8 000,00 Kč	160 000,00 Kč	18 666,00 Kč	111 996,00 Kč	23 000,00 Kč	138 000,00 Kč	26 004,00 Kč
16-20	8 000,00 Kč	180 000,00 Kč	16 000,00 Kč	96 000,00 Kč	23 000,00 Kč	138 000,00 Kč	42 000,00 Kč
21-25	8 000,00 Kč	200 000,00 Kč	14 800,00 Kč	88 800,00 Kč	23 000,00 Kč	138 000,00 Kč	49 200,00 Kč
25-30	8 000,00 Kč	210 000,00 Kč	15 000,00 Kč	85 998,00 Kč	23 000,00 Kč	138 000,00 Kč	52 002,00 Kč
31-40	8 000,00 Kč	220 000,00 Kč	13 500,00 Kč	81 000,00 Kč	23 000,00 Kč	138 000,00 Kč	57 000,00 Kč
41-50	8 000,00 Kč	250 000,00 Kč	13 000,00 Kč	78 000,00 Kč	23 000,00 Kč	138 000,00 Kč	60 000,00 Kč

Sociální politika státu a Škola druhé šance

Jak bylo v předchozím textu uvedeno, v několika případech se pracovníci Školy druhé šance dostali do situace, že se dohodli s mladistvým nezaměstnaným bez kvalifikace na účasti v projektu Škola druhé šance a následující den některý z rodičů oznámil, že syn či dcera nemá zájem o přípravu. Důvodem však nebyl zájem či nezájem dětí, nýbrž obavy rodičů, aby se nestalo, že si dítě či děti najdou práci a oni přijdou o sociální dávky nebo jim budou vypláceny dávky nižší. Pokud toto jsou důvody části české společnosti, pak je na místě otázka nastavení sociální podpory státem a pokud se celé rodině vyplatí nepracovat a nenutí nezaměstnané hledat si práci, pak sociální dávky neplní svoji funkci a ještě více demoralizují část naší společnosti. I toto bylo několik případů, kdy jsme ztratili mladé zájemce o účast v projektu Škola druhé šance.

Závěrečná poznámka

Financování projektů ESF, které prokázaly smysluplnost a přínos pro sociální rozvoj České republiky, jejichž financování bylo proto schváleno hodnotiteli z rozpočtu EU, by logicky mělo znamenat, že financování projektu z prostředků EU bude průběžně zajištěno. To však nebyla vždy pravda a rozpočet bylo nutné doplňovat z jiných zdrojů, což je vždy ke škodě každého projektu realizovaného menšími institucemi, mezi které patří i Educa International, o.p.s. Příčinou byly dlouhé doby schvalování monitorovacích zpráv, jejichž zpracování bylo vyžadováno do všech detailů a kontroly těchto monitorovacích zpráv nebyly soustředěny ani tak na obsahovou stránku projektu a dosahovaných výsledků, jako na finanční audit veškerých výdajů za sledované období. Řešitel projektu psaním monitorovacích zpráv a jejich opravami a doplňováním strávil více času než prací na samotném projektu.

Na druhé straně je třeba poděkovat pracovníkům MPSV a Řídicímu orgánu za pomoc, které se nám dostalo, neboť pro Educu International, o.p.s. to byl první projekt realizovaný v rámci ESF a praktické zkušenosti v této projektové oblasti chyběly zejména v začátcích realizace projektu.

**Projekt Škola druhé šance je financován z prostředků ESF prostřednictvím
Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu.**

Název: Škola druhé šance, Příklady dobré praxe z České republiky
Autoři: Vladimíra Řeháčková, Ivana Sedláková, Josef Vochozka
Vydalo: EDUCA INTERNATIONAL, o.p.s.
Na Moklině 289/16, 163 00 Praha 6
www.educaops.eu
Vydání: první
Rok vydání: 2015
Náklad: 500 výtisků
ISBN: 978-80-905487-2-5